

aan	kopie aan	datum
Algemeen bestuur	Josien Wannink, Anke Wiegmans, Jan van der Molen, Stefan Michel, Piet van Erp	13-10-2020
van	eenheid en team	bijlage(n)
Stefan Kuks, Erik Lievers (portefeuillehouder SenO EUREGIO) (ambtelijk betrokkene: Peter van der Wiele)		-
onderwerp	kenmerk	
Account Duitsland	B2020/3595	

1. Inleiding

Het huidige bestuur heeft in zijn bestuursakkoord aangegeven de account Duitsland van strategische belang te vinden voor het kunnen behalen van de doelen van Vechtstromen. Voor grensoverschrijdende deelstroomgebieden is Vechtstromen namelijk mede afhankelijk van de maatregelen die de Duitse partners in hun deel van het stroomgebied nemen. Blijven de juiste maatregelen uit dan is het voor Vechtstromen moeilijk, zo niet onmogelijk om de eigen doelen te bereiken. Dit geldt in het bijzonder voor de bestuurlijke speerpunten klimaatadaptatie en waterkwaliteit en in zekere zin ook voor duurzaamheid. De gedachte daarbij is, dat maatregelen die in grensoverschrijdende afstemming en samenwerking worden uitgevoerd - dankzij de stroomgebiedbenadering - kosteneffectiever en toekomstbestendiger en daarmee duurzamer zullen zijn dan eenzijdig uitgevoerde maatregelen.

De account Duitsland omvat alle aspecten van grensoverschrijdende samenwerking (**GROS**) met Duitse partijen in de deelstaten Nedersaksen (**NRW**) en Noordrijn-Westfalen (**NDS**). In de afgelopen periode is voor de account Duitsland een nieuw accountplan voor de periode 2020-2021 opgesteld. Het accountplan is een intern document en vormt het koersdocument voor de accountbestuurders en de accounthouder in de samenwerking met onze Duitse partners. In het plan worden de werkkaders, de visie (voor de langere termijn), de uitvoeringsstrategie en speerpunten voor de periode 2020-2021 en de mogelijke relaties met andere thema's en dossiers beschreven. Het plan is opgebouwd langs de lijn van de bestaande D-NL overlegstructuren, waarbij per overleg onder andere het niveau, de deelnemende organisaties, de uitdagingen en de agenda van Vechtstromen zijn beschreven. Hierdoor heeft het accountplan tevens de functie gekregen van een bestuurlijke agenda. De accountbestuurder voor de deelaccount EUREGIO is Erik Lievers. Alle overige aspecten van de account behoren tot de portefeuille van Stefan Kuks. Het is goed te benadrukken dat de EUREGIO een integraal onderdeel van de account Duitsland vormt en dat GROS en EUREGIO in de visievorming en uitvoeringsstrategie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Beide accountbestuurders hebben aangegeven het algemeen bestuur via een samenvattend memo op hoofdlijnen te willen informeren over de account Duitsland.

2. Doelen

Visie en strategie

Vechtstromen creëert een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor veilig, voldoende en schoon water. Als grenswaterschap is Vechtstromen voor het kunnen behalen van zijn doelen in belangrijke mate afhankelijk van adequate maatregelen in de Duitse deelstaten Nedersaksen (Vechtsysteem) en Noordrijn-Westfalen (Dinkelsysteem). De brongebieden van de meeste van onze stromende wateren zijn gelegen in Duitsland. Het voorkomen van afwenteling van te hoge stofconcentraties en te hoge of lage afvoeren vanuit Duitsland is van strategisch belang voor het kunnen behalen van onze eigen waterdoelen.

Centraal in de aanpak van de account Duitsland staat het multischalig werken. Goed functionerende Duits-Nederlandse overlegstructuren, netwerken en bilaterale contacten op de diverse niveaus vormen daarvoor de belangrijkste bouwstenen.

Multischalig werken is nodig vanwege de hiërarchische en sterk versnipperde organisatie van het Duitse waterbeheer. De organisatiestructuur in Nedersaksen verschilt overigens van die in Noordrijn-Westfalen. In bijlage 1 wordt hier op hoofdlijnen nader op ingegaan. Bestaande Duits-Nederlandse overlegstructuren volgen in de regel die hiërarchie, waardoor vrijwel altijd een deel van onze samenwerkingspartners in formele bijeenkomsten ontbreekt. Bovendien sluiten de Nederlandse bestuurslagen niet goed aan op die in Duitsland. Deze structurele “mismatch” staat ook wel bekend als de bestuurlijke ritssluiting en vergt om extra afstemming. Dit alles maakt de samenwerking erg complex.

Samenwerkingsthema's en bestuurlijke speerpunten

In grensoverschrijdend kader vormen de volgende onderwerpen al enige tijd de samenwerkingsagenda:

- klimaatadaptatie: watertekort en droogte (water vasthouden) in combinatie met het al iets oudere samenwerkingsthema wateroverlast en hoogwater incl. de ROR (waterveiligheid); feitelijk zijn dit twee zijden van dezelfde (klimaat)medaille;
- KRW (chemische en ecologische waterkwaliteit, oppervlakte- en grondwater);
- Duurzame ontwikkeling van rivier- en beekdalen.

Nieuw beleid of structureel gewijzigde omstandigheden (droogte) kunnen leiden tot accentverschuivingen. Omdat de doelen en opgaven in de diverse beheergebieden nagenoeg gelijk zijn, leidt de keuze van de speerpunten in de D-NL gremia tot weinig discussie en sluiten ze in de regel naadloos aan bij de vigerende bestuurlijke speerpunten van de deelnemende waterpartners.

In het huidige bestuursakkoord van Vechtstromen (2019) zijn klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid als de drie majeure aandachtsvelden gedefinieerd. Duurzaamheid wordt in de D-NL samenwerkingsagenda's in de regel niet als apart thema gedefinieerd. De afgelopen jaren wordt duurzaamheid wel steeds meer als overkoepelend principe meegewogen, zoals bijvoorbeeld in de nieuwe strategie van de EUREGIO (EUREGIO 2030) en in het nieuwe werkprogramma voor de Vecht.

3. Werkkader

Samenwerking in de diverse D-NL gremia door de jaren heen

Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van waterbeheer bestaat al meerdere decennia. Aan de basis ervan staat het Duits-Nederlandse Grensverdrag (1960). In regionale subcommissies van de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie (PGC) wordt regionaal uitgewisseld, afgestemd en samengewerkt.

In de jaren 80 en 90 en in de beginjaren van deze eeuw lag de focus op “spaarzaam waterbeheer” en op de chemische en ecologische waterkwaliteit. Vechtstromen participeert in de regionale subcommissies E (Vecht-Dinkel) en F (Bourtanger Veen). Belangrijke mijlpalen waren diverse grenswaterovereenkomsten (in de jaren 70 en 80), het beheerplan Vecht (2^e helft jaren 90) en de Planung Dinkel (uitvoeringsplan gericht op ecologisch herstel van de gehele Dinkel, 2002).

Door de komst van de Europese waterrichtlijnen (KRW in 2000 en ROR in 2008) ontstonden nieuwe overlegstructuren in verband met de wettelijk verplichte afstemming tussen lidstaten in internationale stroomgebieden groter dan 2500 km²: de Stuurgroep resp. Werkgroep Rijndelta (SGDR/AGDR). De adequate samenstelling van deze gremia vormden in combinatie met technische AGDR-werkgroepen een goede basis voor afstemming en samenwerking. De KRW is daarbij overigens vele malen belangrijker dan de ROR.

In 2009 werd de grensoverschrijdende Vechtvisie vastgesteld en ontstond er een overlegstructuur voor de ontwikkeling van de hoofdloop van de Vecht en het Vechtdal: de Grensoverschrijdende Stuurgroep voor de Vecht (GSG-V) met programmateams voor water resp. economie en toerisme. Doel voor 2050 is om de Vecht te transformeren in een half-natuurlijke laaglandrivier. Een tweede pijler in de visie is de economische en recreatieve/toeristische ontwikkeling van het Vechtdal.

Wederzijdse onbekendheid met de calamiteitenorganisatie en een moeizame communicatie tijdens het hoogwater van augustus 2010 vormde de aanleiding voor een regionale samenwerking met de Bezirksregierung Münster en waterschap Rijn en IJssel op het thema waterveiligheid, waarbij later ook de veiligheidsregio's en de provincie Overijssel aansloten. Snel daarna volgde met de oprichting van het Grensoverschrijdend Platform voor Regionaal Waterbeheer (GPRW) eind 2011 een op uitvoering gerichte samenwerking met een veel bredere wateragenda (kwaliteit, kwantiteit, oppervlakte- en grondwater, klimaat, ruimtelijke ontwikkeling van rivier- en beekdalen en enkele beheerszaken, waaronder de beverrattenbestrijding). Kenmerkend voor het GPRW zijn onder andere de verbindende rol, flexibiliteit, resultaatgerichtheid en de continue doorontwikkeling van de (water)governance. Op dit moment participeren Vechtstromen (initiatiefnemer), Rijn en IJssel, Kreis Borken, Kreis Steinfurt en Landkreis Grafschaft Bentheim in het GPRW. Door jaarlijkse bijdragen van de leden heeft het GPRW een eigen budget (€ 175.000; bijdrage Vechtstromen: € 37.500).

In januari 2016 werd het voor de (grens)waterschappen mogelijk lid te worden van de EUREGIO. Dit netwerk dat zich primair op Duitse en Nederlandse gemeenten richt, heeft een zeer brede agenda, waarin de waterthema's in eerste instantie nog ontbraken. In de nieuwe strategie voor de periode 2021-2030 (EUREGIO 2030) zijn, mede door de lobby vanuit de Duitse en Nederlandse regionale waterbeheerders, water- en milieuthema's en klimaat wel opgenomen en geprioriteerd. Om dit succes te kunnen verzilveren, is het nodig om de concrete doelen van Vechtstromen te borgen in de nog te ontwikkelen werkprogramma's. Vechtstromen zet daarbij in op de thema's waterkwaliteit en klimaatadaptatie. Het korte termijn handelingsperspectief van Vechtstromen is sterk afhankelijk van de ontwikkelingen bij de EUREGIO. In het verlengde van de nieuwe strategie wil de EUREGIO namelijk op een andere manier gaan werken en daar tevens de organisatiestructuur op aanpassen. Vechtstromen wil de mogelijkheden die deze transformatie biedt, benutten om een zo groot mogelijke synergie met andere structuren en initiatieven te bereiken. De precieze uitkomsten van dit zoekproces zijn echter nog onduidelijk. Om die reden is ervoor gekozen om aanvullend op het accountplan Duitsland, een levend document op te stellen, de zgn. EUREGIO-strategie van Vechtstromen, waarin de actuele ontwikkelingen en het daarmee samenhangende korte termijn handelingsperspectief van Vechtstromen zijn beschreven.

In 2018 werd Nederland geconfronteerd met een extreem droge zomer. Het bleek geen eendagsvlieg: ook 2019 en 2020 benaderden het meest droge jaar 1976. Inmiddels bepaalt het thema droogte/watertekort de D-NL samenwerkingsagenda in belangrijke mate. De verwachting is dat dit een proces van lange adem is, waarbij een complete *redesign* van het watersysteem aan de orde is. Agendering van dit thema vindt plaats in de meeste van de hierboven beschreven overlegstructuren. In onderstaand schema (fig. 1) zijn de genoemde overlegstructuren in onderlinge samenhang weergegeven.

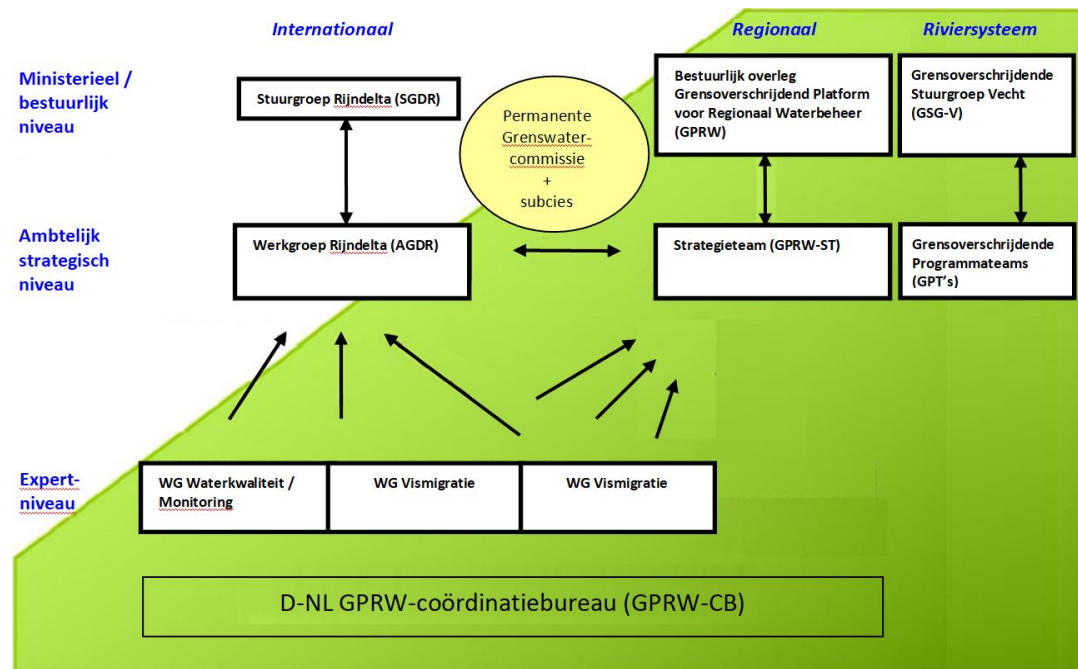

Fig. 1 Bestaande GROS-overlegstructuren in Rijndelta-Oost (situatie juli 2020)

Vanwege de sterk afwijkende samenstelling en werkwijze is voor de EUREGIO is een eigen organisatieschema gemaakt, waarin de diverse EUREGIO-gremia en de afvaardiging vanuit Vechtstromen centraal staan (fig. 2).

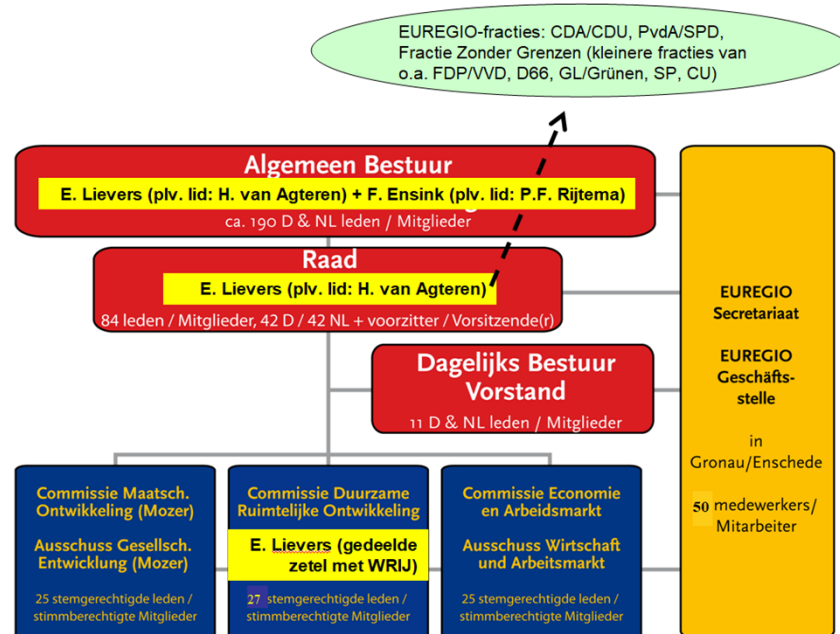

Fig. 2 Organisatie EUREGIO en vertegenwoordiging Vechtstromen (situatie jan 2020)

Vrijwel alle bovengenoemde overlegstructuren zijn actief in (delen van) het KRW-werkgebied Rijndelta-Oost, dat is opgebouwd uit Rijn-Oost en de grensoverschrijdende deelstroomgebieden Vechte (in Nedersaksen) en IJsselmeerzuflüsse (in Noordrijn-Westfalen) (fig. 3 en 4). De EUREGIO heeft een eigen, veel groter werkgebied, dat is samengesteld uit de deelnemende gemeenten, Städte en (Land)kreise (fig. 5).

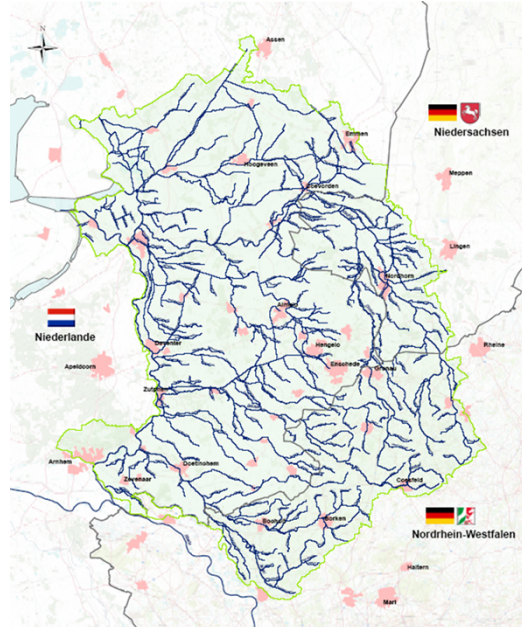
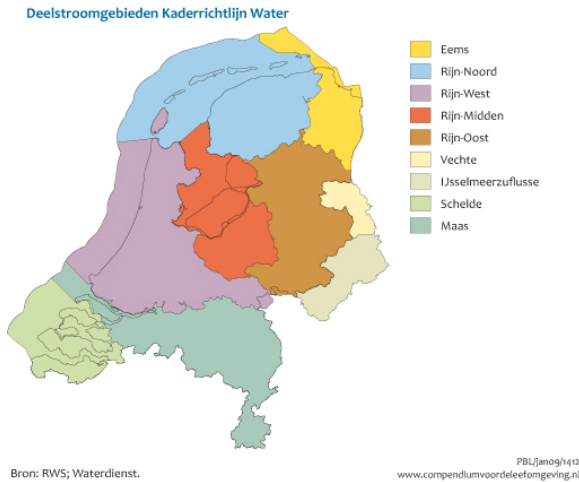

Fig. 3 *Het hydrologisch begrensde KRW-werkgebied Rijndelta-Oost.*

Fig. 4 *KRW-waterlichamen in Rijndelta-Oost.*

Fig. 5 Werkgebied van de EUREGIO (situatie jan 2020).

Succes- en faalfactoren bij samenwerking

Voor succesvolle en duurzame samenwerking moet aan bepaalde randvoorwaarden worden voldaan (zie tekstkader 1).

Tekstkader 1

Succes wordt bepaald door:

- Gezamenlijke urgentie en belang.
- Flexibele, strategische denkracht in combinatie met een inhoudelijke agenda.
- Deskundigheid.
- Bouw voort op eerdere stappen.
- Kom tot concrete resultaten.
- Continuïteit in de werkrelatie.
- Partners niet overvragen.
- Belang “zachte” factoren.
- (Her)ken en respecteer cultuurverschillen.
- Goede beheersing van de Duitse taal.
- Blijf investeren in alle treden van de samenwerkingsladder.
- Samenwerken is en blijft mensenwerk (het moet klikken).

Tot de belangrijkste succesfactoren behoren de zgn. “zachte” factoren: wederzijds vertrouwen, eerlijkheid en betrouwbaarheid. Zachte waarden komen pas na langdurige, intensieve en succesvolle samenwerking tot stand. Pas daarna kan worden overgegaan naar de hoogste trede op de samenwerkingsladder. De Duitse (werk)cultuur wijkt sterk af van die in Nederland. Voor duurzame samenwerking is het van groot belang om op deze verschillen te kunnen inspelen. Persoonlijke agenda’s, ego’s en politisering behoren tot de belangrijkste faalfactoren.

Ontwikkelingsfasen

In (regionale) grensoverschrijdende samenwerking kunnen diverse ontwikkelingsfasen worden onderscheiden. Op beleidsmatig niveau (fig. 6) bevindt de samenwerking van Vechtstromen zich momenteel – afhankelijk van het thema – in fase 3 of 4. Vanwege de uitstekende werkrelaties is het zeer wel denkbaar, dat bij nieuwe beleidsonderwerpen zoals klimaatadaptatie, in de komende jaren sprake kan zijn van beleidsharmonisatie en de ontwikkeling van gezamenlijke beleidsregels op het niveau van afzonderlijke regionale, grensoverschrijdende stroomgebieden (hoogste trede: fase 5).

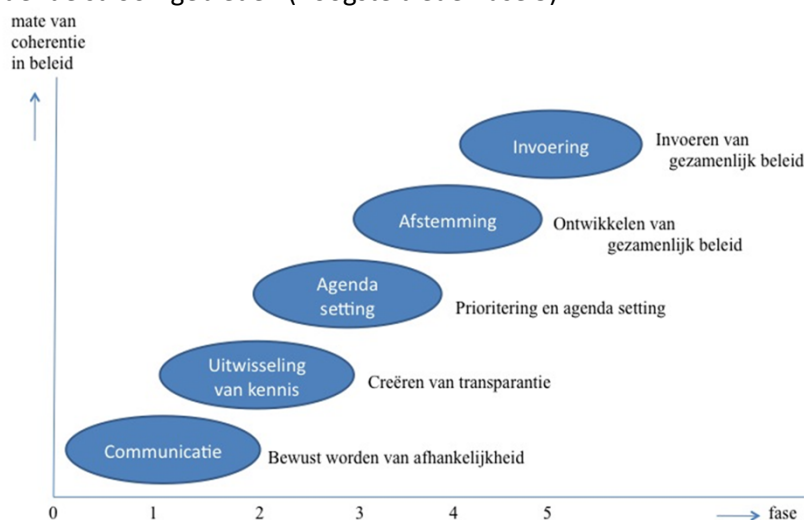

Fig. 6 De vijf ontwikkelingsfasen (1-5) in de grensoverschrijdende samenwerking met betrekking tot beleid (Van der Molen, 2011).

De samenwerking op operationeel niveau (uitvoering) draait al langere tijd erg goed. Op grond van de lopende en geplande activiteiten en de projecten die in het afgelopen decennium zijn uitgevoerd (bijlage 2), kan worden geconcludeerd, dat dit aspect van de samenwerking zich al geruime tijd op de hoogste samenwerkingstrede bevindt (fig. 7). In samenwerkingsprojecten wordt waar mogelijk ingezet op (maximale) cofinanciering vanuit lopende nationale en Europese programma's, waaronder INTERREG. Via een actieve lobby wordt getracht doelen van Vechtstromen in deze programma's te borgen.

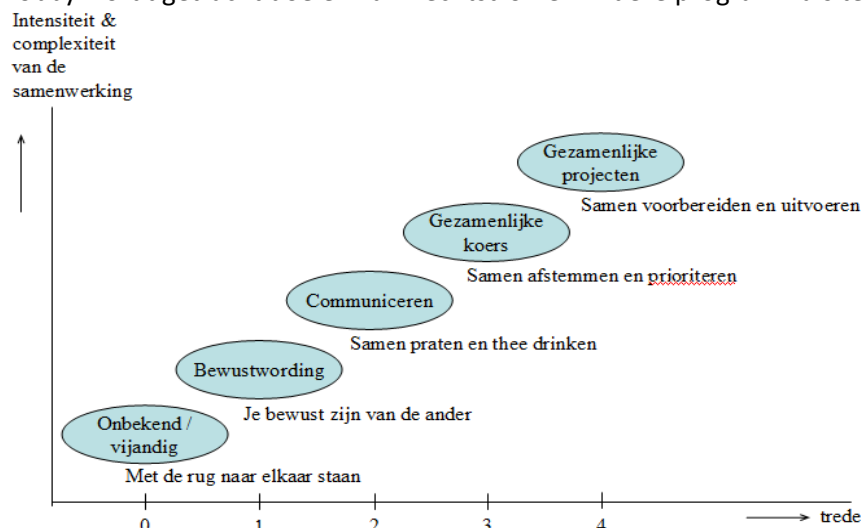

Fig. 7 De vier ontwikkelingsfasen (1-4) in de grensoverschrijdende samenwerking met betrekking tot uitvoering.

4. Bereikte resultaten

De samenwerkingsagenda's hebben met name in de laatste tien jaar geresulteerd in een breed scala aan behandelde onderwerpen (tekstkader 2).

Het belang van GROS voor Vechtstromen neemt toe naarmate deze samenwerking leidt tot concrete en tastbare resultaten. Dit kunnen verkennende studies en uitvoeringsprojecten zijn, maar ook kennisbijeenkomsten en symposia. Bijlage 2 toont een overzicht van uitgevoerde en lopende projecten met betrokkenheid van Vechtstromen in de periode 2010-heden. In deze lijst valt het volgende op:

- Het aantal projecten is groot en neemt met name in de laatste vijf jaar enorm toe.
- Het betreft zowel projecten op strategisch, tactisch als operationeel niveau.
- Projecten sluiten door de jaren heen goed aan bij de bestuurlijke prioriteiten, achtereenvolgens: *waterveiligheid* → *KRW: hydromorfologische maatregelen (vispassages)* → *KRW: waterkwaliteit* → *klimaat: droogte/ watertekort*.
- Projecten leveren door de sterke uitvoeringsgerichtheid van de samenwerkingsagenda een belangrijke bijdrage aan de doelen van Vechtstromen.

Doorontwikkeling van de governance

Ook op het gebied van de (water)governance zijn in de laatste tien jaar belangrijke stappen gezet. De belangrijkste ontwikkeling is wel de oprichting van het GPRW eind 2011 geweest (initiatief Vechtstromen). Het GPRW heeft inmiddels een spilfunctie in het regionale grensoverschrijdende waterbeheer. Door het aanwezige overzicht heeft dit platform een aanjagende functie gehad in de doorontwikkeling van de governance. Continue doorontwikkeling is nodig, omdat werkkaders (verantwoordelijkheden, opgaven, randvoorwaarden) veranderen of omdat er sprake is van (deels) overlappende of nieuwe werkzaamheden.

Andere bereikte resultaten zijn:

- Deelname grenswaterschappen (voorzitters + ambtelijke trekkers) in de SGDR.
- Uitwisseling en afstemming tussen de diverse overlegstructuren verbeterd.
- Introductie jaarlijkse bestuurlijke BBQ ter verdieping van de persoonlijke relaties (initiatief Vechtstromen).
- Optimalisatie overlegstructuur voor de Vecht gedurende de looptijd van INTERREG-project Living Vecht-Dinkel (2017-2021).
- GPRW-lidmaatschap Kreis Steinfurt (bovenlopen van de Vecht) per januari 2020.
- Mogelijkheden om bestuurlijk te participeren in de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie worden momenteel onderzocht.
- Tot slot zal in de komende periode worden verkend of, en zo ja onder welke voorwaarden het GPRW en de D-NL Stuurgroep voor de Vecht dichter naar elkaar toe kunnen groeien.

Dit alles om structuren te versterken, efficiënter te maken en de slagkracht te vergroten.

Tekstkader 2

Belangrijke thema's waarop is/wordt samengewerkt:

- **Klimaatadaptatie** (in drie afzonderlijke clusters, maar ook in onderlinge samenhang):
 - a. cluster droogte/watertekort: droogtestrategieën; onttrekkingsbeleid; hittestress; ervaringsuitwisseling uitgevoerde maatregelen en pilots (ZON, Lumbricus, Landbouw Op Peil-2);
 - b. cluster wateroverlast/hoogwater: waterretentie; omgaan met piekbuien; stedelijk waterbeheer;
 - c. cluster waterbeheer/RO: redesign van het watersysteem; duurzame ruimtelijke inrichting.
- **Calamiteitenmanagement**:
goede communicatiestructuren, gezamenlijke oefeningen, monitoring & hoogwatervoorspelling; vissterfte door illegale lozingen of te lage afvoeren/stagnatie.
- **Kaderrichtlijn Water & chemische waterkwaliteit**:
nutriënten, medicijnresten, bestrijdingsmiddelen; monitoring(methoden); normstelling; effecten klimaatverandering; samenwerking met de landbouwsector.
- **Kaderrichtlijn Water & ecologische waterkwaliteit**:
vismigratienetwerk, vispassages, habitatverbetering, evt. herintroductie vissoorten; exoten; monitoring(methoden); maatlaten; effecten klimaatverandering (vissterfte, verdwijnen kwetsbare soorten).
- **Duurzaam grondwaterbeheer**:
beregenningsbehoefte; grensoverschrijdende grondwaterlichamen, wateropslag; relatie met drinkwatervoorraden.
- **Integrale ruimtelijke ontwikkeling van rivier- en beekdalen**:
o.a. Vechtvisie.
- **Beheeraspecten**:
o.a. bisam- en beverrattenbestrijding; tijdelijk aangepast stuwbeheer i.v.m. projectuitvoering benedenstrooms; meer natuurlijk peilbeheer.
- **Watergovernance**:
het continu en in onderlinge samenhang doorontwikkelen van de bestaande overlegstructuren en het verkennen van nut en noodzaak van eventuele aanvullende structuren.
- **Financieel**:
benutten van Europese, landelijke en regionale subsidieprogramma's en co-financiering door projectpartners; eigen GPRW-budget dankzij jaarlijkse bijdrage van de deelnemende partners.

Bijlagen:

1. Organisatie Duits waterbeheer (op hoofdlijnen).
2. Overzicht van uitgevoerde en lopende grensoverschrijdende projecten met betrokkenheid van Vechtstromen in de afgelopen tien jaar (sept 2020).

Bijlage 1 Organisatie Duits waterbeheer (op hoofdlijnen)

Het Duitse waterbeheer is sterk hiërarchisch georganiseerd met sterk versnipperde taken en verantwoordelijkheden, die bovendien per taakveld kunnen verschillen. Deze opbouw is in de twee deelstaten, waarmee wij samenwerken, ook nog eens verschillend.

In deze bijlage wordt volstaan met een opsomming van de verschillende Duitse bestuurslagen en een globale duiding van hun rol in het waterbeheer. De volgende bestuurslagen kunnen worden onderscheiden:

- “Oberste Wasserbehörden” - in de regel de Umweltministerien (Milieuministeries) van de deelstaten.
- “Obere Wasserbehörden” - in de regel de Landesämter (Rijksdiensten), Landesverwaltungsämter (besturen van de deelstaten) of Regierungspräsidien (besturen van de Bezirke).
- “Untere Wasserbehörden” - in de regel de besturen van de (Land)kreisen en de Kreisfreie Städte.

De Duitse Wasserbehörden zijn verantwoordelijk voor de handhaving van het Wasserhaushaltsgesetz en de diverse waterwetgeving van de deelstaten. Implementatie van EU-richtlijnen en het opstellen van nationaal beleid gebeurt onder regie van de Oberste Wasserbehörde, al dan niet mede aangestuurd vanuit de Bund (federaal niveau). Beleidsontwikkeling is in de regel een aangelegenheid van de Oberste en Obere Wasserbehörden. Op grond van beleid worden door de Obere Wasserbehörden visies en concepten ontwikkeld. Bij de uitvoering van beleid heeft de Obere Wasserbehörde een coördinerende en soms ook uitvoerende taak. Bij de Untere Wasserbehörden ligt de focus op uitvoering (met soms ook een coördinerende rol in de regio) en vergunningverlening.

Daarnaast kunnen andere organisaties, zoals Unterhaltungsverbände en Wasser- und Bodenverbände (verantwoordelijk voor onderhoud en implementatie KRW-maatregelen in de categorie “kleinste” of “overige” wateren), Städte/ gemeenten en specifieke belangenorganisaties bij de uitvoering betrokken zijn. Deze organisaties zijn echter geen Wasserbehörden. In figuur 1 is het huidige werkveld voor de account Duitsland conform bovenstaande beschrijving weergegeven.

BONDSREPUBLIEK DUITSLAND		NEDERLAND
BUND (federaal niveau)		
Deelstaat Noordrijn-Westfalen (NRW)	Deelstaat Nedersaksen (NDS)	
MULNV ¹	MUEBK ²	Ministerie IenW
LANUV ²	NLWKN ²	Rijkswaterstaat
Bezirksregierung Münster		
		Provincies Overijssel & Drenthe
Kreise Borken & Steinfurt	Landkreis Grafschaft Bentheim	
		Waterschap Vechtstromen
Wasser- und Bodenverbände	Vechteverband (ULV114) ²	
Städte en Gemeinden (Kommunen)	Städte en Gemeinden (Kommunen)	Gemeenten

Fig. 1 Relevante wateroverheden en overige organisaties in het Duitse waterbeheer.

¹ **MULNV:** Ministerium für Umwelt, Landwirtschaft, Natur- und Verbraucherschutz des Landes Nordrhein-Westfalen; **LANUV:** Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz; **MUEBK:** Niedersächsisches Ministerium für Umwelt, Energie, Bauen und Klimaschutz; **NLWKN:** Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz; **ULV114:** Unterhaltungs- und Landschaftspflegeverband 114.

Bijlage 2 Overzicht van uitgevoerde en lopende grensoverschrijdende projecten met betrokkenheid van Vechtstromen in de afgelopen tien jaar (sept 2020)

Jaar/looptijd	Project/initiatief	Beknorte omschrijving	Trekker(s)
2020-heden	D-NL symposium bever- en muskusratten-bestrijding	Vaksymposium over verspreiding en bestrijding van (bever)ratten in Duitsland en Nederland. Wat zijn de gevolgen resp. de effecten? Hoe verschillen wet- en regelgeving m.b.t. bejaging? Welke technische mogelijkheden zijn er? Onderwerp aangedragen door Kreis Steinfurt (GPRW-lid per 1-2020); aanhaken bij Oldenburg-symposium in 2017 Oldenburg (ondersteund door GPRW). Door corona uitgesteld naar 2021.	Kreis Steinfurt i.s.m. Vechtstromen
2020-heden	Implementatie Intentieverklaring Grensoverschr. Klimaatadaptatie	Nadere uitwerking van de intentieverklaring via een werkprogramma en een omvangrijk projectvoorstel in het kader van het INTERREG-programma VI-a (ondersteund door GPRW en GSG-Vecht).	Vechtstromen en Landkreis Graftschaft Bentheim
2020	D-NL workshop grenstraktaten (kennisdisseminatie)	Presentatie en bespreking rapport “Duits-Nederlandse grenswaterovereenkomsten - Inventarisatie, evaluatie en vooruitblik”. Nagaan hoe met de Dinkelovereenkomst (1981) moet worden omgegaan in het licht van de aangereikte opties en het lopende Dinkelproject Losser-Gronau. Onderdeel INTERREG-project LIVING Vecht-Dinkel.	Vechtstromen i.s.m. TU Delft
2019	D-NL symposium klimaatadaptatie	Vaksymposium over de gevolgen van klimaatverandering in de regio. Kennisuitwisseling over mogelijke maatregelen en samenwerking in het kader van het nieuwe uitvoeringsprogramma voor de Vecht (Vechtvisie); subthema’s: economie, waterkwaliteit, klimaatadaptatie en governance.	GPRW
2018-heden	D-NL Intentieverklaring Grensoverschrijdende Klimaatadaptatie	Intentieverklaring voor toekomstige grensoverschrijdende samenwerking op het thema klimaatadaptatie. Begin 2021 bestuurlijk te ondertekenen door alle GPRW-partners (ondersteund door GPRW en GSG-Vecht).	Vechtstromen en Landkreis Graftschaft Bentheim
2018-heden	Waterrobuuste Steden	Grensoverschrijdend INTERREG-project gericht over de aanpak van de gevolgen van klimaatverandering in stedelijk gebied; o.a. herinrichting waterlopen, communicatie, Starkregen-Konzept.	Rijn en IJssel i.s.m. Vechtstromen en de steden Münster, Hengelo, Bocholt en Zutphen
2018-heden	Klimaatas	Integraal ruimtelijk concept ter benadering van de gevolgen van klimaatverandering; bedoeld als denkmodel en als stip op de horizon.	Vechtstromen
2018-heden	SWIMWAY	Innovatief zenderproject (vismonitoring) in de Vecht (<i>sea to source</i>) incl. de opbouw van de technische (meet)infrastructuur ter beoordeling van de Vecht en de Dinkel als hoofdmigratieroute en de werking van aangelegde, individuele vispassages.	Vechtstromen i.s.m. het project vismigratierivier (Afsluitdijk)
2018-heden	2e grensoverschrijdende hoogwateroefening	Onderdeel van LIVING-Vecht-Dinkel. Vervolg op de oefening in 2016. Door corona uitgesteld naar 2021.	Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta

Jaar/looptijd	Project/initiatief	Beknopte omschrijving	Trekker(s)
2018-2020	Onderzoek D-NL grenstraktaten	Rapport "Duits-Nederlandse grenswaterovereenkomsten – Inventarisatie, evaluatie en vooruitblik". Met specifieke aandacht voor de juridische aspecten en een overzicht van alternatieve contractvormen. Incl. samenvattend overzicht van alle geïnventariseerde traktaten en verdragen; en scans van alle traktaatbijlagen - deze worden in de regel niet gepubliceerd en bevatten vaak zeer relevante informatie, die niet in het hoofd-document is opgenomen. Deelproject van LIVING Vecht-Dinkel.	Vechtstromen
2018	D-NL symposium Nutriënten (<i>Probleme gemeinsam meistern</i>)	Vaksymposium gericht op de nutriëntenproblematiek en de gezamenlijke aanpak ervan door de water- en de landbouwsector; met deelname van Milieuministerie NRW, LWK-NDS, LWK-NRW en diverse vertegenwoordigers vanuit de landbouw (ondersteund door GPRW en AGDR).	Vechtstromen en Bezirksregierung Münster i.s.m. de Landwirtschaftskammern van Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen
2017-heden	MEDUWA	INTERREG-project gericht op de aanpak van medicijnresten en antibioticaresistentie in het Vechtstroomgebied. Ketenaanpak. Belangrijke rol voor midden- en kleinbedrijven (ontwikkelen van nieuwe producten) en universiteiten/hogescholen. Uitbreiding GREAT-ER-model voor de Vecht (waterkwaliteitsmodel).	Uni Osnabrück, Stg. Huize Aarde i.s.m. met vele projectpartners; bescheiden rol voor Vechtstromen in de klankbordgroep
2017-heden	D-NL pilot beverratten-bestrijding	Tijdens het bestuurlijke D-NL beverrattensymposium in Oldenburg (2017) heeft de NL delegatie onder voorzitterschap van Stefan Kuks voorgesteld om een 3-5 jarige D-NL pilot uit te voeren, waarbij de Nederlandse bestrijdingsmethodiek in Nedersaksen wordt geïmplementeerd. De pilot is gesitueerd in de Vechtgrensregio en wordt gecoördineerd door het Vechteverband.	Vechtstromen i.s.m. het Vechteverband
2017-heden	LIVING-Vecht-Dinkel	Grensoverschrijdend INTERREG-project bestaande uit 11 deelprojecten gericht over verbeterde hoogwaterbescherming, schone rivieren en stimuleren van de regionale economie (<i>een veilig, schoon, en vitaal Vechtstroomgebied</i>).	Vechtstromen (+ 11 trekkers van afzonderlijke deelprojecten)
2017-heden	Retentiegebiedenstudie Duitse Vecht	Onderdeel van LIVING-Vecht-Dinkel. Onderzoek naar mogelijke retentie-gebieden langs de Duitse hoofdloop van de Vecht en de gevolgen daarvan voor de afvoersituatie.	Landkreis Grafschaft Bentheim
2017-2019	Projectoverstijgende Verkenning (POV)	Sluit aan bij resultaten van de HOV. 1,5-2 jaar durende studie die onderzoekt of een geplande dijkversterking bij Ommen (gebied Vechtstromen) wellicht kostenefficiënter kan uitpakken (lagere dijken) door deze te combineren met bovenstroomse maatregelen (in NL én in Duitsland).	Vechtstromen
2017	D-NL symposium <i>Grenzenlos gute Gewässer</i>	Vaksymposium over de waterkwaliteit in grensoverschrijdende watersystemen (ondersteund door GPRW en AGDR).	Vechtstromen en Bezirksregierung Münster
2017	Vismigratie Rijndelta-Oost	Eindrapport: beleidskader, ontwikkeling grensoverschrijdend vismigratienetwerk op basis van 11 doelsoorten, knelpuntenanalyse, aanbevelingen en toekomstagenda.	AGDR-werkgroep Vismigratie (vz: Vechtstromen)

Jaar/looptijd	Project/initiatief	Beknopte omschrijving	Trekker(s)
2017	Panta Rhei Vechte	Ontwikkeling een Duits hoogwatervoorspellingsmodel voor het Duitse deel van het Vecht-Dinkelsysteem (na succesvolle NL lobby).	NLWKN -Hochwasservorhersage-zentrale (HWVZ)
2016-heden	Doorontwikkeling FEWS Vecht	Doorontwikkeling en optimalisatie van het hoogwatervoorspellingsinstrumentarium voor de Vecht, waaronder de koppeling met het Duitse model Panta Rhei Vechte.	Vechtstromen
2016-heden	Dinkelproject Losser-Gronau	D-NL Dinkelontwikkelconcept: waterkwaliteit/KRW, N2000, waterveiligheid/hoogwater-neutraliteit, recreatief medegebruik, Duits stapsteen- en straalwerkingsconcept.. Hydrologische modelstudie vanwege relatie met Dinkeltraktaat (1981). Grondaankoop en vergunningstrajecten (PIP). Uitvoering in 2021. Onderdeel van LIVING-Vecht-Dinkel.	Kreis Borken i.s.m. Vechtstromen (overige partners Stadt Gronau, Gemeente Losser, provincie Overijssel)
2016-heden	Herinrichting Glanerbeek / Flörbach	Grensoverschrijdende uitvoering Duitse en NL KRW-maatregelen in de Glanerbeek en de monding van de Flörbach.	Vechtstromen i.s.m. Stadt Gronau, Kreis Borken en Wasser und Bodenverband Flörbach
2016-2018	MIKRO	INTERREG-project gericht op de energieneutrale verwijdering van microverontreinigingen uit afvalwater.	Vechtstromen en Stadt Rheine
2016-2017	Optimalisatie afvoermeetpunten Vecht en Dinkel	Implementatie van de gelijknamige samenwerkingsovereenkomst uit 2016. Vervanging van waterstandsmetingen door directe afvoermetingen op voor FEWS-Vecht maatgevende meetpunten in de Duitse Vecht en Dinkel. NL co-financiering vanuit het meetplan voor de Vecht.	Vechtstromen en NLWKN
2016	D-NL symposium Duurzaam Grondwaterbeheer	Vaksymposium, gezamenlijk georganiseerd door AGDR en GPRW.	Rijn en IJssel, Bezirksregierung Münster, provincie Drenthe, Landkreis Graftschaf Bentheim
2016	Waterkwaliteit grenswateren Rijndelta-Oost	Monitoringrapport met kaarten.	AGDR-werkgroep Monitoring (vz: WRIJ)
2016	Samenwerkingsovereenkomst afvoermeetpunten Vecht en Dinkel	Afspraken t.b.v. de hoogwatervoorspelling voor de Vecht; betreft de optimalisatie van meetpunten in de Vecht en Dinkel, de uitwisseling van meetgegevens en GEO-informatie en het toekomstige beheer en onderhoud van de betreffende meetopstellingen.	Vechtstromen, NLWKN en NLWKN-Hochwasservorhersage-zentrale (HWVZ)
2015-heden	Diverse afstudeerrapporten	Wat verkennende D-NL studies betreft, wordt veel samengewerkt met universiteiten en hogescholen. De afgelopen jaren zijn diverse rapporten verschenen die de (uitdagingen van) grensoverschrijdende samenwerking belichten.	GPRW
2015-2020	Herstel retentiegebied Hegebecke	In het kader van een N2000-project is een in Duitsland gelegen retentiegebied hersteld met als resultaat een sterk verminderde inslijting van de Hegebeek op NL grondgebied en daarmee een sterk afgenomen drainage van het N2000-gebied (anti-verdrogingsmaatregel).	Kreis Borken en Vechtstromen i.s.m. Wasser- und Bodenverband Hegebecke

Jaar/looptijd	Project/initiatief	Beknorte omschrijving	Trekker(s)
2015-2017	Grensmeander	D-NL Vechtproject direct op de grens. Uniek grensoverschrijdend uitvoeringsproject met als doelstellingen, rivierherstel en rivierverruiming verbonden met een verhoogde dynamiek en ruimtelijke kwaliteit. Gezamenlijke modelstudie, planvorming en afgestemde uitvoering en financiering.	Vechtstromen en Landkreis Grafschaft Bentheim
2015-2016	D-NL Hoogwateroefening Rijndelta-Oost	Grootschalige grensoverschrijdende hoogwateroefening op 13 oktober 2016 in de regionale stroomgebieden van Vecht-Dinkel, Bochter Aa en IJssel. In voorbereiding sinds 2015, op basis van het actieplan in het rapport Grensoverschrijdende hoogwaterbescherming (2012).	Vechtstromen, Rijn en IJssel, Bezirksregierung Münster, Kreis Borken, en Landkreis Grafschaft Bentheim
2015	Statistische analyse hydrologische meetpunten Vecht en Dinkel	Aanleiding: significante verschillen in gemeten afvoeren in enkele grensoverschrijdende wateren; tijdreeksanalyse en optimalisatievoorstellen met het oog op verbeterde hoogwatervoorspelling (FEWS-Vecht) en calamiteitenmanagement.	Vechtstromen i.s.m. NLWKN
2015	D-NL symposium Vismigratie	Vaksymposium gericht op het samenwerken op het gebied van vismigratie (mede o.b.v. voorlopige resultaten AGDR-werkgroep vismigratie) (ondersteund door GPRW).	Vechtstromen
2013-2015	D-NL ROR-kaarten	Na de verplichte grensoverschrijdende ROR-afstemming was er interesse om gezamenlijke ROR-kaarten te maken voor de Vecht en de Dinkel. Daarbij is gekozen voor uitwerking volgens de Duitse methode.	Vechtstromen, NLWKN, Bezirksregierung Münster i.s.m. de provincie Overijssel
2012-heden	Vechtsymposium	2-jaarlijks Vechtsymposium dat in het teken staat van de D-NL Vechtvisie en het bijbehorende werkprogramma. In 2021 eenmalig door Kreis Borken te organiseren als Vecht-Dinkelsymposium en als afsluitende bijeenkomst van het INTERREG-project LIVING Vecht-Dinkel.	Vechtstromen, Landkreis Grafschaft Bentheim (2021: eenmalig Kreis Borken)
2011-heden	D-NL alarmplan en hoogwaterkaarten	Jaarlijkse actualisatie van de lijst met contactgegevens (ingeval van een calamiteit) en doorontwikkeling van de risicokaart en de hoogwaterinformatiekaart (zoals voor het eerst in 2012 verschenen in het rapport Grensoverschrijdende hoogwaterbescherming).	GPRW
2011-2012	BOS Dinkel –fase 1	Ontwikkeling hydraulisch model t.b.v. ROR-berekeningen voor de Dinkel; het model vormt de motor voor het toekomstige BOS Dinkel (FEWS-Vecht module), met name Duitse gemeenten hebben belangstelling vanwege de mogelijkheid om automatisch een melding te krijgen na overschrijding van een kritieke waterstand (verhoging reactietijd).	Vechtstromen
2011-2012	Rapport Grensoverschrijdende Hoogwaterbescherming	Het opgestelde strategisch document n.a.v. het hoogwater 2010 bevat belangrijke bouwstenen en afspraken voor het samenwerken op het gebied van calamiteitenmanagement en hoogwaterbescherming (incl. toekomstagenda).	Bezirksregierung Münster, Vechtstromen, Rijn en IJssel en Kreis Borken i.s.m. provincie Overijssel en veiligheidsregio's
2010	Retentiegebied Glanerbeek	Realisatie van een retentiegebied in de Duitse bovenloop van de Glanerbeek in een PPS-constructie met de Salzgewinnungsgesellschaft Westfalen (SGW).	Vechtstromen en SGW